

Наталія ПЕТРИНЮК

аспірантка кафедри «Транспорту і логістики», ЗУНУ

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ КОМУНАЛЬНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ МІСЬКОГО ТРАНСПОРТУ ТЕРНОПОЛЯ В УМОВАХ ОБМЕЖЕНИХ РЕСУРСІВ

Сучасні умови господарювання, позначені зростанням вартості ресурсів, зниженням платоспроможності населення та високим рівнем конкуренції на транспортних ринках, вимагають від комунальних підприємств міського громадського транспорту пошуку нових управлінських рішень. Особливо гостро ці виклики постають перед підприємствами у невеликих містах, зокрема Тернополя, де обмеженість фінансування поєднується з високими очікуваннями мешканців щодо якості транспортних послуг.

Проблема підвищення економічної ефективності діяльності таких підприємств стає ключовою у системі муніципального управління. Її вирішення неможливе без впровадження інноваційних підходів, що охоплюють організаційні, технологічні та управлінські аспекти функціонування транспорту [1,2].

Комунальні підприємства міського громадського транспорту в Україні функціонують в умовах хронічного недофінансування, зносу основних засобів, неврегульованої тарифної політики та зростаючих соціальних зобов'язань [2]. Економічна ефективність їх діяльності часто є низькою, що обумовлює необхідність впровадження нових управлінських підходів. При цьому слід враховувати й зовнішні бар'єри доступу до ринку, зокрема прояви адміністративного монополізму, коли допуск до ринку перевезень часто обмежується для нових учасників через неформальний вплив або закритість конкурсних процедур [3,4]. Це унеможливляє здорову конкуренцію, стримує інновації та знижує якість транспортних послуг.

Серед основних проблем міського транспорту Тернополя варто відзначити зношення рухомого складу, нестачу кадрів, низький рівень цифровізації управління, тарифну нерентабельність, слабку взаємодію з приватними перевізниками та прояви адміністративного монополізму, які обмежують конкуренцію [6].

Подолання проблем міського транспорту вимагає переходу до інноваційної моделі управління, заснованої на відкритості, гнучкості, цифровізації та стратегічному плануванні з акцентом на ефективний моніторинг і аналітику[5].

Одним із ключових інструментів інноватизації є запровадження автоматизованих систем диспетчеризації, GPS-моніторингу, електронного квитка, а також аналітичних платформ для прогнозування пасажиропотоків і оптимізації маршрутної мережі.

У Тернополі актуальним є об'єднання приватних перевізників у єдину систему з цифровим обліком і спільною тарифною політикою, а також подолання монополізму через прозорі конкурси та відкритий доступ до ринку [4, 6].

Для вирішення проблем міського транспорту потрібен комплекс управлінських рішень, зокрема модернізація рухомого складу через публічно-приватне партнерство та цифровізація системи обліку, оплати і диспетчеризації для прозорого управління ресурсами.

Також доцільно розробити і реалізувати стратегію сталого розвитку міського транспорту з урахуванням енергоефективності, демографічних тенденцій та змін у пасажирському попиті. Актуальним є і перегляд тарифної політики, яка повинна балансувати між економічною доцільністю для підприємств і соціальною доступністю для пасажирів. Необхідною умовою ефективності реформ є забезпечення відкритості конкурсних процедур, усунення адміністративного монополізму та створення умов для участі нових гравців у ринку перевезень [4].

Важливою передумовою успішного оновлення управлінських підходів є інтеграція приватних перевізників у загальноміську транспортну систему на основі уніфікованих стандартів обслуговування, а також підвищення професійного рівня управлінського персоналу підприємств через навчання в сфері стратегічного, інноваційного та фінансового менеджменту [1].

Таким чином, ефективне функціонування комунальних підприємств міського громадського транспорту в умовах

динамічних економічних і соціальних змін вимагає не лише технічного оновлення, але й глибокої управлінської трансформації. Аналіз ситуації на прикладі міста Тернопіль свідчить про наявність як внутрішніх обмежень, пов'язаних із зношеністю інфраструктури, дефіцитом кадрів та цифровою відсталістю, так і зовнішніх бар'єрів у вигляді адміністративного монополізму та закритості конкурсного доступу до ринку перевезень [2,4].

Реалізація інноваційних управлінських підходів, побудованих на принципах відкритості, стратегічного планування, цифровізації та прозорості конкуренції, є ключовим чинником забезпечення економічної ефективності, стійкості та соціальної орієнтованості міського транспорту. Саме комплексне реформування управлінських моделей на муніципальному рівні дозволить не лише адаптувати транспортну систему до сучасних викликів, а й підвищити довіру громади до якості та надійності наданих послуг [3,7].

Список використаних джерел

1. Барановський О.І. Менеджмент у транспортній галузі: теорія та практика. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 312 с.
2. Мельник Л.Г. Ефективність муніципального транспорту: економічні та управлінські аспекти. *Економіка і держава*. 2022..№ 10. С. 25–29.
3. Савчук І.М. Інноваційні інструменти управління в умовах трансформації міської інфраструктури. *Вісник економіки транспорту*. 2023. № 2. С. 41–47.
4. Закон України «Про автомобільний транспорт» від 05.04.2001 № 2344-III (зі змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2344-14>
5. Постанова КМУ №1081 від 03.12.2008 «Про затвердження Порядку проведення конкурсу на перевезення пасажирів» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1081-2008-п>
6. Звіт КП «Тернопільелектротранс» за 2023 рік URL: <https://tet.gov.ua>
7. Проект бюджету Тернопільської громади на 2024 рік. – Офіційний портал ТМР: <https://rada.te.ua>